

boris jirků

Malíř, sochař, ilustrátor prof. Boris Jirků se narodil 10.dubna 1955 ve Zlíně.

V letech 1970 až 1974 absolvoval Střední umělecko průmyslovou školu v Uherském Hradišti a v letech 1974-1980 Akademii výtvarných umění, v ateliéru prof.akad.mal. Arnošta Paderlíka.

Do roku 1990 učitel LŠU.

Na UMRUM v Praze ve svém ateliéru figurální

kresby a malby. 2002

Vedl 17 let výuku figurální kresby a malby na VŠUP v Praze. Krátce působil jako rektor. Nyní vede výuku figurální kresby a malby na FDU Ladislava Sutnara Západočeské univerzity v Plzni.

ZDROJ: www.borisjirku.cz

Když vidím do školy přicházet klobouk na obrovské postavě, hned je mi jasné, kdo jde. Zlínský rodák, milovaný všemi studenty. Není řeč o nikom jiném než o profesorovi figurální kresby a malby, který dokáže naučit kreslit každého, Borisovi Jirků.

1) Vyrůstal jste ve Zlíně, jaké jste měl dětství?

Úžasné, pravděpodobně jsem všechno nepříjemné dávno vytěsnil a mám vše v sobě jako film, který si pouštím ve chvílích, kdy mi není nejlépe. Jen takový úryvek, sedím na schodech domu u babičky v rodném Zlíně, ulice je Ševcovská (jak jinak v Baťově městě) hraju si s papírovými lisovanými zvířaty (velmi realistický nosorožec, gorila, tygr a zebra). Pojídám střed ze syrového zelí a nade mnou stojí babička s rubínovými náušnicemi v uších. Je chladné letní ráno. Nosorožcem popojdu a trknu do tygra, který se svalí. Zamručím jako raněný tygr. Schody jsou žulové, chladí, přeježu po jejich vyhlazeném povrchu rukou, skoro se položím a dívám se pootevřenými dveřmi zblízka na dlažbu. Jsou to prostorové iluze kostiček, černo šedo bílé, a já se je pokouším spočítat (pokaždé když je někde uvidím, musím se zastavit a aspoň je nohama pohladit). Mám kolem tří let, tak mi to moc nejde. Babička se ke mně skloní, já jsem celý ukrytý v jejím stínu a mhouřím oči do slunce, a jsem šťastný. Takhle podrobně to mám nafilmované. To, kde se narodíme a prožijeme dětství, je určující. Jednou Zlíňák, navždy Zlíňák.

2) Započal jste svá studia v Praze roku 1974 na AVU. Měl na vaše studia dopad socialistický režim?

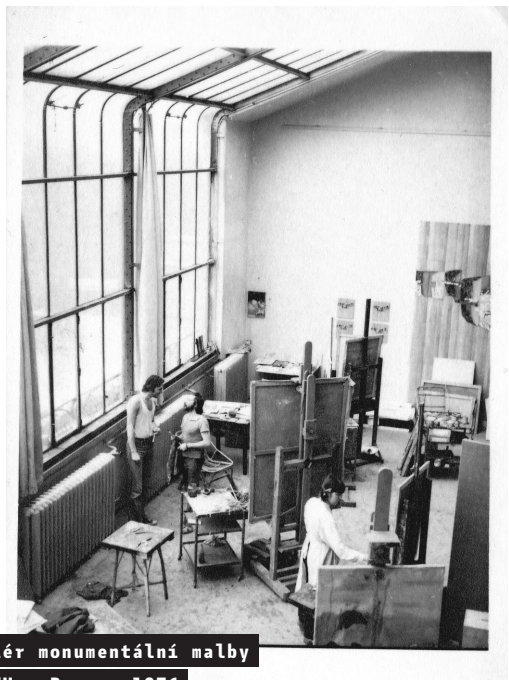
Napřed bych musel zmínit studia na střední UMPRUM v Uherském Hradišti (1970–1974). Bylo to mé probuzení, učil jsem se a dělal to, co mne životně bavilo.

V rodném Zlíně, se starším bratrem Alešem a rodiči Milošlavem a Věrou Jirků. 1956

Taky se k nám pedagogové chovali jako k talentovaným. Byly tam výjimečné osobnosti: Jan Staněk, František Nikl (tatínek Petra Nikla), Vladislav Vaculka, Jan Gajdoš, Jiří Jaška, na dějiny umění Josef Jelínek, na český jazyk a literaturu jsme měli krásnou a mladou Marušku Tvrdoňovou, do které jsme byli zamilovaní. Byli to umělci a učitelé, kterých jsme si vážili a obdivovali je. Jednou nám Gajdoš říkal, že nemůže ráno dospát, jak se těší do ateliéru. Dělal tenkrát výrazný grafický cyklus Potopené katedrály. Litografie negativně škrabané do černého podkladu. Bydleli jsme s kamarády Petrem Faronem a Vlastimilem Elšíkem na privátě u řeky Moravy. Ve škole jsme byli od snídaně do večere. Kuchařky nám přály a všichni ještě rostli. Jen já už ne. V patnácti jsem měřil 196 cm. Celý den ve škole, která nás bavila! Také tam byl klub, kde spolužáci založili kapelu (s nimi hrál i Vladimír Merta, ano tak dlouho se známe) a stůl na „píneč“. Dvakrát týdně byl navíc večerní akt. Pedagogové se v nepovinném večerním aktu střídali. Kreslili jsme tam od 15 let. Zajímavá disciplína byla kresba aktu za 8 vteřin. To vymyslel Jan Staněk. Jeho bratr byl primáš slavného souboru Hradišťan (hrával každou středu v restauraci Koruna).

Pro mě ta doba byla krásná, pedagogové nám neříkali nic, čemu sami nevěřili. Moje výtvarné lásky od mládí mi všechny zůstaly. Antika - Skopas, Praxiteles, Feidias, úžasné kresby, zkratky sportovní, milostné a erotické na keramice, Mistr Theodorik, Bauch, Brueghel, Bosch, Brouwer, Brandl, Braun, Brokoff, Bacon, Burian, Böcklin, Caravaggio, El Greco, Gogh, Gauguin, Tichý, Kubišta, Zrzavý, Vráštil, Kupka, Klee, Malevič, Matisse, Mucha, Picasso, Piromanisšvili, Ligabue, Chagal, Zadkine, Soutine, (překvapivě všichni tři rodáci z Běloruska), Rouolt, Pelc, Paderlík, Pascein, Kees van Dongen, Medek, Jíra, Hložník, Hausner, Permeke, Soutine, Schielle, Klímt, Giacometti, Brunovský, Rublev, Munch, Stael... byl by to asi dlouhý seznam. Jen jsem postupně přibíral další. Bylo to poslední období spravedlnosti. Byla to oáza pozitivní deviace, i když... Škola v Uherském Hradišti se nacházela v budově bývalého soudu. Tam mlátil politické vězně vyšetřovatel STB Alois Grebeníček (ale to jsme v té době samozřejmě nemohli vědět). Obor užitá malba v architektuře a propagaci, který jsem studoval, měl okna s výhledem na dvůr, obehnaný vysokou zdí s ostatným drátem. Dvůr byl určitě plný negativních vzpomínek.

Ateliér monumentální malby na AVU v Praze. 1976

Na Akademii výtvarných umění v Praze /1974-1981/ jsem se dostal hned po skončení střední školy. Byl to můj dosavadní vrchol života. Existovaly jen dvě výtvarné školy a dostat se na ně, bylo pro nás jako dostat se na Olymp mezi bohy. Dělal jsem si takový průzkum a všichni umělci, kteří se prosadili na naší nebo mezinárodní scéně, vystudovali AVU nebo UMPRUM. Nebo ji aspoň částečně prošli, a pak se vůči ní vymezovali.

Posílen četbou příběhů velkých umělců - Kámen a bolest (Michelangelo Buonaroti), Kulhavý šermíř (Jaroslav Čermák) Okouzlený satyr (Max Švabinský), Adrian Brouwer, Jan Zrzavý, Bohumil Kubišta - jsem také toužil prožít život plný umění. Chtěl jsem studovat u Antonína Pelce, nyní neoprávněně opomíjeného malíře. Bohužel, moje informace byly staré, on už neučil (ani nežil), ale přihlásil jsem se do jeho bývalého atelieru (monumentální malba - A. Pelc, A. Fišárek, A. Paderlík). Postupně jsme se dozvídali jak je škola namíchaná. Nezpochybnitelné osobnosti, J. Smetana, Čepelák, Hanzlík, Bradáček, A. Paderlík, na přednáškách dějin umění profesora Jiřího Kotalíka st. nemusím měnit jediné slovo. Pak ti, kteří byli výrazní, ale nějakým způsobem spojení ze stranou, Souček, Jiroudek, a pak podivuhodné bytosti, jako prorektor pro věci studijní K. Kolomek, který za život vymodeloval jedinou (a špatnou) obří hlavu maršála Rybalkova. S ním jsem měl osobní příběh. Když jsem dostal cenu akademie za ilustrace-malby ke G. G. Márquezovi (souviselo s ní půlroční stipendium na Akademii v Antwerpách), řekl mi: „Stejně jdete na vojnu“ - a přede mnou udělení stipendia roztrhal! Dost dlouho to bolelo. Nebyla tehdy jiná možnost, jak se dostat za hranice, ale to asi nyní nejde vysvětlit. Někteří pedagogové říkali:

„Své objevy si necháme pro sebe, nebudeme si vychovávat konkurenci.“

Ale to jsme vnímali okrajově, to byla součást reality. Žili jsme hodně bohémsky a byli jsme umělci bez budoucnosti. Věděli jsme, že budeme vystavovat neoficiálně a malovat sami pro sebe. V prvním ročníku se povinně kreslilo zátiší se samopalem a sami pedagogové věděli, že to je blbost, ale nemohli to říct nahlas.

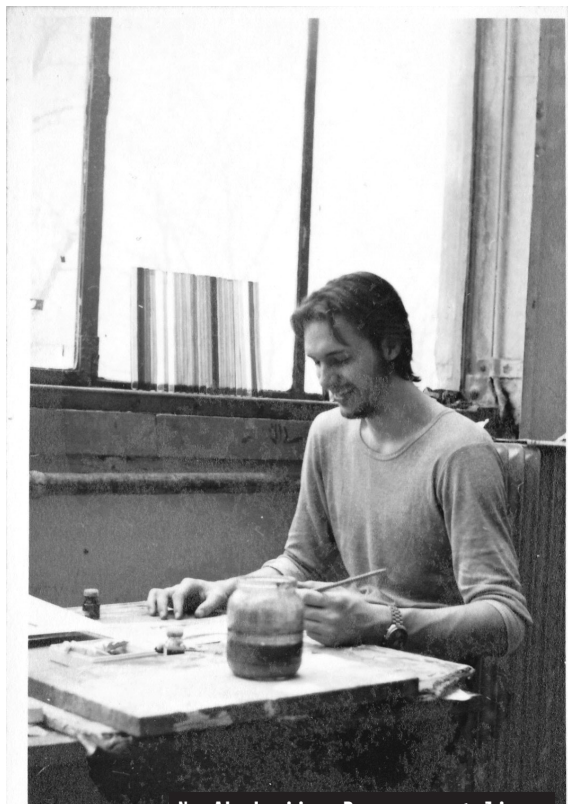
Taky jsme dostávali každý semestr 3000 Kčs (v přepočtu na dnešek asi 30 000 CZK) na barvy a plátno, podle vlastního uvážení. Absolventi dostávali 2-4 roky čtvrtletní stipendium (asi 4 000 Kčs), ale museli svými pracemi dokládat, že pracují v oboru. Když nebyla podle názoru komise kvalita děl dostatečná, peníze nepřišly. Ale teď jsem si uvědomil, že to hlavní, co mi akademie dala, je pocit sounáležitosti se svou generací a přátelství, která jsou trvalá: malíři V. Kokolia, S. Milkov, K. Rossi, B. Rossi, V. Elšík, H. Horálková, J. Horálek (1991), díky němuž jsem se poznal s grafikem M. Axmanem, H. Pospíšil, M. Malina, O. Tichý, M. Pawera, A. Ogoun, P. Nižňanský, V. Merta, M. Titlová-Ylovsky, H. Pospíšil, Z. Höhmová, E. Abelová, N. Armutidis, V. Benda, sochaři Mário Kotrba, S. Milkov, Z. Tománek, grafik R. Havlík, fotograf J. Beneš. Konaly se přehlídky Československého umění a různé přehlídky v zahraničí, které organizoval stát a svaz výtvarných umělců. Teď máme Unii výtvarných umělců, o které už jsem desítky let neslyšel. Nelze říci, že jsme neměli informace o umění. Na akademii byla rozsáhlá, úžasná knihovna, knihy byly jen k nahlédnutí.

A navíc jen pro nás vyvolené, kteří jsme se sem dostali díky prokázanému talentu. Nikdy jsem už neviděl 9 knih Zervose - stovky Piccasových kreseb. Díky studiu jsem poznal trochu Prahu. Kde by mne napadlo, že v ní zůstanu natrvalo. A že budu dělat 7 let uklízeče, rok učit na LŠU a přitom ilustrovat. Následně krásných 17 let učit na VŠUP v Praze, kde jsem se stal docentem a posléze profesorem. Chvilí i rektorem. Tam jsem se sblížil s takovými osobnostmi českého umění jako byli P. Nešleha, teoretik J. Hlaváček, J. Šalamoun, J. Beránek, P. Orišek, A. Matasová, H. Krbcová, V.K. Novák, J. Mištera, P. Vogel, P. Larva, F. Štorm, J. Solpera.

3) Proč jste se rozhodl stát se zrovna ilustrátorem a malířem? Netáhl vás i jiný obor?

To není mé vědomé rozhodnutí, já jsem si sám pro sebe od dětství ilustroval knihy, když tam obrázky nebyly nebo se mi nelíbily. Iniciační pro mne byly ilustrace Jana Baucha k Básním Francoise Villona, v překladu Otokara Fišera. Tam jsem pochopil, že ilustrace je samostatná malba na dané téma. Ilustrátorem jsem se stal také proto, že jsem se společně s autorem mohl kriticky vyjadřovat k otázkám moci, morálky, korupce. Taky jsem si uvědomoval, že mé obrazy možná vyjdou v monografii za 20 let - kdežto v ilustracích se moje malba a myšlení dostanou ke čtenáři hned. A mohl jsem si malovat cokoli, a jak chci. Dokonce v nějaké kritice jim mé ilustrace splynuly s autorem a napsali, že maluji jako Márquez. A ještě jsem za to dostal zapláceno a k mému platu uklízečky v základní škole jsem si mohl za knihu koupit auto. Teď by se za ilustrace snad mohl zaplatit nájem atelieru. Cena za ilustraci je stejná od roku 1980, i když ostatní ceny stouply desetkrát. Nejtěžší pro mne bylo, tak jako pro mnohé, uživit se a mít čas a peníze na tvorbu. Uklízel jsem a plat stačil na nájem i na skromné živobytí. Žena s tím byla srozuměna, souhlasila, že pracujeme na možné budoucnosti.

Byly jen státní galerie a lidé neměli peníze na koupi obrazů. Teď mnozí umělci zase vsadili na granty a státní dotace a my si jejich práci kupujeme, i když nechceme. Vše se mění a jak řekl v anekdotě umírající rabín svému synovi - vše je jinak.

Na Akademii v Praze, v ateliéru
prof. Paderlíka. 1979

Postupem let už nechci jen tepat zlořády doby a nastavovat době křivé zrcadlo (občas si ještě zatepu), uvědomuji si, jak je svět bohatý tvary a barvami, vzájemnou propojeností a jak je krásný, drsně a hořce krutý. Pokud ovšem tu krásu máte možnost vnímat a nedrtí vás rány osudu. Rád se o krásu a harmonii dělím. Je nádherné, že vzduch je průhledný a my vidíme, že můžeme z plných plic dýchat, že můžeme z celého srdce milovat a pít životabudič víno, a samozřejmě plzeňské. Teď při psaní mám po ruce Tarapacá Syrah, ročník 2012 z Chile. Jako inspiraci. Organizuji zájezd malířů s domovskou Galerii La Femme na příští rok Čile do Chile. Tematické poznávání kultury a přírody (voda, vzduch, víno, jídlo, zpěv, kreslení, malování, přátelství, tanec).

Baví mne tvůrčí práce, ve které využívám nějaké znalosti, dovednosti, určitou míru poznání a řemesla, snad i talentu - a s tím vším zkouším něco udělat. Navíc mne inspiruje střídání žánrů, vyjadřování se v různých disciplínách a oborech. Přecházím z kresby do malby, ilustrace, grafiky a vše shrnu v plastice. Organizuji už 15 let mezinárodní projekt FIGURAMA, vše zdarma a ve svém volném čase, někdy převážím díla, instaluji, zahajuji. Jsem v předsednictvu Hollaru, jsem garant doktorandského studia na Akademii Umění na Slovensku, dělám workshopy figurální kresby a malby.

I když mne práce životně baví, musím si na to, abych ji mohl dělat, vydělat. Něco stojí ateliér, sklad, inkaso (v Praze hodně), něco nájem bydlení, inkaso, materiál / barvy, plátno, mašinky (pily, brusky, dláta Mezsároš, vrtačky atd...), tiskaři a grafici, papíry, studijní knihy, počítačová technika, tiskárna, skener, auto a nákladní vozík k převozu materiálů a výstav (jsem soběstačný, namaluju, přivezu, nainstaluju...) a poplatky a poplatky. Můj čas a jídlo, které vypiju a sním. Rodina, studia dcer, sporty, kultura etc...

Jako kluk jsem chtěl být mimem a dělat pantomimu jako Jean-Baptiste Gaspard Deburau (vlastním jménem Jan Kašpar Dvořák), inspirován knihou F. Kožíška Největší z Pierotů. Nebo jako Marcel Marceau, pro jehož poslední vystoupení v Praze roce 2011 jsem namaloval obraz Hommage à Marcel Marceau (on začínal jako malíř a proto ho obraz zaujal a moc se mu líbil). Takže příběh se uzavřel.

4) Jak vnímáte dobu 80. let z pohledu umělce?

Každý máme své dějiny. Akademii jsem ukončil Cenou AVU v roce 1981. Byl jsem mladý, nabitý energií a chtěl jsem žít a prosadit se svou prací. Neměl jsem finance, zázemí. Milovaný táta mi umřel ve třetím ročníku studia. Žil jsem ve Vysočanech v ateliéru, který moc obyvatelný nebyl. Strop byl nižší než je má výška. Dělal jsem 7 let uklízeče ve škole (vlastně uklízečku, pro muže smlouvy nebyly). Každý den jsem běhal, začal jsem na vojně a motivačně jsem si říkal, jestli vydržím běhat, tak něco dokážu.

Nebyli sběratelé (kromě doktorů), granty, soukromé galerie, sponzoři, ale byly tvůrčí stipendia a přehlídky mladého umění. Podílel jsem se na organizaci Salonu všech výtvarných umělců Československa v Parku kultury Julia Fučíka. Představte si, každý umělec zaplatil tři tisíce a měl tři metry. Největší výstava v historii všech dob. Návštěvnost byla v tisících a všechny noviny o akci psali a oba programy televize to natáčely. Nevím, jestli by se povedlo, takovou akci udělat nyní. Drobné pozitivum té doby vidím v tom, že umění bylo důležité pro daleko větší množství lidí. Vystavil jsem obrazy Chamtivost a Žrouť. Tato výstava mne zviditelnila pro uměnímilovnou i jinou veřejnost. Tyto obrazy byly publikované v mnoha novinách, hlavně černobíle – jak jinak v této černobíle době. Založili jsme Aktiv mladých výtvarníků a měli jsme k dispozici Galerii u Řečických. Já jsem byl v roce 1988 zvolen předsedou této opoziční bojůvky. Podrobněji o této době by vám mohl vyprávět malíř Aleš Ogoun, se kterým jsme se tehdy hodně sblížili. V Galerii mladých byly redakce Informačního servisu, který se v průběhu doby přeměnil v respektovaný Respekt. Občas nás (např. v hotelu Tichý) z děla postříkali vodou a bylo to nebezpečné a vzrušující. Dokonce mně „policajti“ (tehdy SNB) zavřeli, když jsem nesl zprávy o Aktivu mladých pro rádio Svobodná Evropa k Němcovým do Ječné. V cele jsem seděl s budoucím ministrem vnitra Hradílkem.

**Velitel roty bigošů polních, vzduchem chlazených
s desátníkem Vadovičem, na cvičení v Dobré vodě. 1982**

Měl na okénku rádio s naladěnou Svobodnou Evropou. Bylo mi to podezřelé, myslel jsem si, že je na mě nasazený, tak jsem se s ním nebavil. V listopadu 1989 mě zvolili za předsedu OF všech výtvarníků v Máněsu s medailérem Michalem Vitanovským. Pořádali jsme pochody na Václavské náměstí, na střeších byli ostřelovači, na Vinohradské bylo 10 obrněných transportérů OT-64 SKOT. SKOT je zkratka Střední Kolový Obrněný Transportér ve verzi s otočnou věžičkou s kulometem KPVT ráže 14,5 mm a PTK ráže 7,62 mm. Na vojně jsem byl Bigoš polní, vzduchem chlazený (bigmen), alias pěšák. Tudiž jsem transportér znal a uměl i řídit. Víím to proto, že když mne zatklí a vezlí esenbáckou Volhou, nechal policajt zastavit u velitele prvního transportéru a řekl, že by si taky rád střelil. Zastřílel by si do nás! Samozřejmě jsem měl strach, když jsme ty pochody vedli, ale styděl jsem se jít z čela do druhé řady. Dělalí jsme sbírky na studenty a výjezdy do krajů a na Slovensko. Měl jsem v kase až 2 miliony Kčs, na současnou měnu asi 20, chodil jsem v noci od auta vnitroblokem domů. Moje žena Zdeňka byla vyděšená, že mě někdo může sledovat, přepadnout a zabít. Na ustavujícím sněmu Unie výtvarných umělců Československa (asi 3 000 osob) v Parku kultury jsem ve volbách získal polovinu všech hlasů, i když jsem veřejně deklaroval, že nekandiduji, nejsem úředník, a budu malovat. Do Prahy přijeli zástupci všech československých výtvarných umělců, jeden vždy zastupoval devět výtvarníků. Pro mě to byla úžasná a vzrušující doba, prožil jsem svých pět minut slávy.

5) V malbě jste znám svojí expanzivností, deformací a spoustou pohybu, jak jste dospěl zrovna k takovéto formě projevu?

Na vojně jsem přestal kouřit, byl jsem stejně spíš sváteční kuřák, který kouří jenom když pije. Při rauchpauzách jsem se díval do nerezových kulatých popelníků a v duchu maloval. Představoval jsem si, co by to udělalo s prostorem obrazu a začal jsem dělat kompozice posunutým rybím okem a z nadhledu tvůrce a ptačího pozorovatele. Po vojně jsem to zkoušel rozpracovat a v ilustracích jsem to posouval dlouhých šest let. To vše ale potřebovalo velkou kresebnou zkušenost. Pak jsem pozorováním zjistil, co je pohyb, výraz, emoce. Chtěl jsem všemi možnými prostředky posílit expresivitu obrazu. Citovou nadsázku a naléhavost. Vždy hra očí, vyceněné zuby, kontrast světla a stínu, obrovské možnosti dramatu v obličejí. Nejen diagonála přes obraz je pohyb, ale i zrychlení prostoru dopředu a dozadu je pohyb. Tím, že jsem porušil klasickou perspektivu, mohl jsem si přiblížit to, co je pro příběh důležité.

Dřív jsem byl závislý na částečném rybím oku. Nyní si dělám s časoprostorem co chci. Jsem vládcem svého iluzivního prostoru a porušuji různé zákony a zákonitosti. Všímám si, jak v poslední době s perspektivou začala pracovat i reklama a plno užitých umělců. Prostě něco jsem zpracoval a výstavami a ilustracemi jsem to předal dál. Na Slovensku je několik umělců, kteří vychází z mé tvorby. Profesor František Dvořák o mně napsal, že jsem největší současný český kolorista, ale já bych to uvedl na pravou míru: já bych ty barvy žral. Otevřu plechovky nebo tuby barev a jsou tak úžasné, že obraz to nemůže dohnat. Miluju jasné výrazné barvy, dělají mi dobře na žaludek a játra.

Tenkrát jsem nestíhal malovat a vystavovat. V roce 1986 jsem získal ocenění pro ilustrátora do 30 let, cenu Nejkrásnější knihu Československa roku za ilustrace G.G. Márqueze Kronika ohlášené smrti. V roce 1988 mě pro změnu za podpis petice, za Osvobození Václava Havla a pak Několik vět, vyloučili ze soutěže, které jsem se chtěl zúčastnit s ilustracemi M.M.Bulgakova, Mistr a Markéta. Podepsal to jen jeden z nás, aby ten druhý zůstal u dětí, až budou „zavírat“. Četli to na Hlase Ameriky i na Svobodné Evropě. Vyhřál slovenský génius Albín Brunovský. O vnímání tehdejší morálky svědčí i to, že mi v roce 1990 komise z Národního památníku napsala omluvný dopis, že pravým vítězem jsem já, ale že byli zbabělí. Kdo by dnes takto mluvil o morálce.

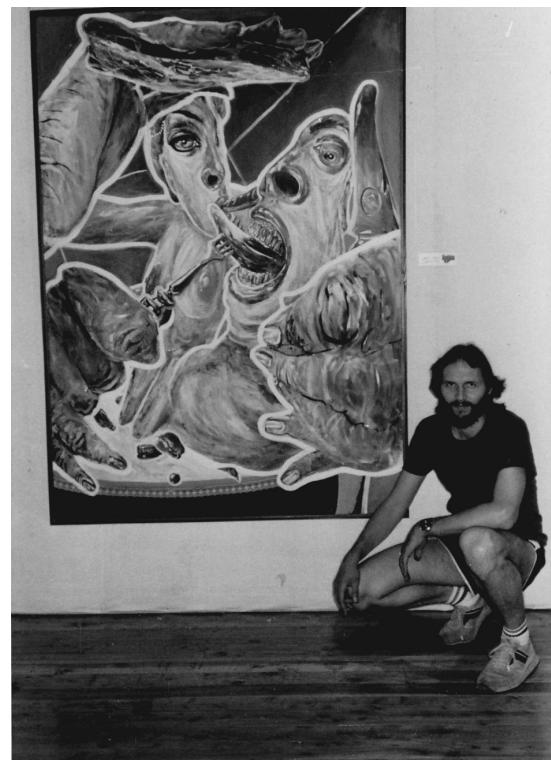
S kamarádem malířem Jaroslavem Horálkem na první výstavě v Jahodovém baru, U Myšáka. 1984

6) Které zakázky, co jste dělal, si nejvíce vážíte? Jsou to ilustrace ke knihám G. G. Márqueze nebo ještě něco jiného?

To je moc dobrá otázka. My jsme s přáteli chtěli založit skupinu, malba na zakázku. Zakázka je inspirace a vy se do ní musíte se ctí vejít. Byl jsem na jediném stipendijním pobytu, v Lambachu (Rakousko), bydleli jsme u malíře na krásném statku, měl super ateliér. Obrazy byly kruhy zelenou a modrou, pořád přes sebe. Mistr nám řekl, že teď cítí obrovskou energii a vypadá to, že dojde k zásadní změně v jeho tvorbě, začíná dělat kruhy na druhou stranu. Ne zleva doprava, ale zprava doleva. Úžasně! Dělal to, co chtěl, ale podle mne to byla slepá cesta. Zakázka motivuje. Samozřejmě je tady obrovský prostor pro zadavatele, donátora, který se tak stává spolutvůrcem. Já jsem měl nejzajímavější zakázku od movitého sběratele:

- 1. Namaluj obraz, takový, že kdo ho uvidí, v životě na něj nezapomene.**
- 2. Takový, jaký ještě nikdo nikdy nenamaloval.**
- 3. A takovým způsobem, jakým už nikdy podobný obraz nenamaluješ.**

Úkol jsem splnil, obraz tam pořád visí. Jen architekt, který ten dům navrhoval, na něj reagoval negativně - obraz prý ovládl celý prostor. Zpětně se mi tak jeví ilustrace k G. G. Márquezovi Kronika ohlášené smrti, Sto roků samoty a zatím nevydaný Podzim Patriarchy, k M.M. Bulgakovovi (Divadelní román, Mistr a Markéta), k D. Charmsovi (Dobytku smíchu netřeba, Sen), a k Ústavu Kamila Vondráška.

Před obrazem Chamtivosti na Salonu v Parku Kultury a Oddechu Julia Fučíka. 1988

Třetí místo v plavání na Železném muži v Třebíči. 1982

7) Máte nějaký vzor, který Vás inspiruje jak v díle, tak i ve vašem osobním životě?

V díle: František Kupka, Jan Bauch, Zdeněk Burian, Clemente Orozco, Chaim Soutine, Vincent Hložník, Albín Brunovský, Josef Hlaváček, v osobním: František Jirků, Antonín Skopalík, Miloslav Jirků, Aleš Jirků (děda, děda, tatínek, bratr).

8) Co ve svém životě považujete za největší úspěch?

To, že jsem se narodil do rodiny plné lásky, která mě podporovala a poskytla mi vzdělání a potřebné zázemí, což není žádná samozřejmost. To, že máme fungující rodinu, ženu, která mi věří, že dcery jsou skvělé a zdravé a že mohly vystudovat i v zahraničí: Adéla ilustraci na VŠUP (UMPRUM), ESAM Marseille a Grafiku I na AVU, Kamila sociální a kulturní antropologii na Západočeské Univerzitě v Plzni a na University Durham v Anglii. To, že jsem přežil těžkou operaci srdce v roce 2006. To, že jsem byl schopen vytvořit dílo, které jsem vytvořil. To, že jsem poznání mohl předávat dalším generacím, že mne to životně baví a vidím, že je to správné a dobré, a že dostávám zpětně od studentů energii a uznání. To že mohu pomáhat české kresbě a studentům projektem FIGURAMA. To, že mám pár přátel, pro které dám ruku do ohně. **To, že jsem si našel smysl života.**

9) Nyní působíte na FDU Ladislava Sutnara v Plzni. Před tím jste učil na UMPRUM v Praze. Dokázal byste porovnat tyto dvě školy? V čem jsou odlišné, plusy a mínusy a jaký je přístup studentů?

Když jsem učil sedmáct krásných let na UMPRUM v Praze (dostal jsem se na školu díky Jiřímu Šalamounovi, který mne vyzval), byl jsem šťastný. Zlíňák se dostal na Olymp a seděl mezi bohy. J. Šalamoun, P. Nešleha, V. K. Novák, J. Beránek, Bauerová, M. Jágr, F. Štorm, J. Hlaváček a další... (Ladislav Sutnar také vystudoval UMPRUM). Já jsem absolvent akademie, s UMPRUM-ákama jsme se vzájemně „štengrovali“ a zdravě mezi sebou soutěžili. I ve fotbale. To, co jsem se snažil jako pedagog a rektor prosadit na UMPRUM, byl velký důraz na řemeslo, poznání, informace, autentičnost, prožitek a poctivost k umění. Mám dojem, že to, co jsme se snažili dělat na UMPRUM, se s pedagogy přesunulo sem, na Fakultu designu a umění Ladislava Sutnara. Za což jsem osudu a Josefovi vděčný a jsem rád, že mohu být při tom, když se formuje nová škola.

10) Jaké vidíte výhody a nevýhody nové budovy Fakulty designu a umění v Plzni?

Je nová, my si zvykáme na ni a ona na nás. Postupně už se naplňuje obsahem a začínáme spolu psát historii. Z nevýhody přímého světla jsem udělal výhodu. Reflektory si můžeme prostor a model nasvítit, jak chceme a jak potřebujeme. Máme nové stojany a prkna, množství modelů, prostě ideální podmínky pro figurální kresbu a malbu.

11) Jaké máte plány do budoucna?

Máte nějaké životní motto?

Letos mám kulatiny, tak budu mít asi 12 výstav. Jinak žít, malovat, kreslit, ilustrovat, učit, zapalovat (abych mohl zapálit, musím sám hořet), být se svými blízkými, prožívat intenzivně každý okamžik, učit se, co to jde a dokud to jde. Bavit se, sportovat, cestovat. Netrápit se. Pomoci, kde můžu.

Moje oblíbené motto:

- 1. Špatná kniha se dobře ilustrovat nedá.**
- 2. Je ti zle, neboj, to přejde. Bohužel k tomu patří i druhá věta: Je ti dobře, neboj, to přejde.**
- 3. Moc korumpuje, absolutní moc korumpuje absolutně.** (Gabriel García Márquez, Podzim patriarchy)
- 4. Umění přestalo být uměním, když si poprvé lehlo bez lásky, ale politika, to byla vždycky kurva.** (Miroslav Krleža, Banket v Blitánii)

Moje výstava v Galerii Mladých, U Řečických, Praha. 1981 (FOTO J. Beneš)

12) Jaká hudba, film nebo kulturní událost vás v poslední době zasáhla?

Hudba: J. Nohavica, Radúza, Tom Waits, Stabat mater - A. Dvořák, B moll - P. I. Čajkovský

Výstava: Zdeněk Burian (Jízdárna pražského hradu), Karel Malich (Jízdárna pražského hradu), Egon Schielle (Videň), Caravaggio Merisi (Alte Kunst II v Berlíně), Pierre Bonnard (Švýcarsko) Ch. Soutine (Oranžerie, Paříž). Evropské Bienále kresby Plzeň s doprovodnými výstavami.

Divadlo: Šašek a královna, Dna, Trosečník, Dlouhé odpoledne doktora Zvonka Burkeho (Bolek Polívka), Něco z Charmse (Dejvické divadlo), Shakespeare ve 32 obrazech (Divadlo v Dlouhé).

Film: Markéta Lazarová, Vláčil (zrestaurovaná verze), Atlas mraků (bratři Wachovští a Tom Tykwer).

13) Měl jste mnoho mezinárodních výstav, na kterou vzpomínáte nejradši a proč?

Dům československé kultury, Univerzita výtvarného umění a designu (Havana), Muzeum Alvaro Reinos Alquizar, Mezinárodní škola pro filmovou a televizní tvorbu (San Antonio de los Baños), Galerie Santiago de Cuba. V roce 1988 jsem měl výstavu na Kubě, kde vše zorganizoval fotograf Josef Strouhal. Já jsem představil cyklus ilustrací o diktátorovi a všichni se tvářili, že to je o těch jiných, ne o tom jejich. Tak je to oslovilo, že výstavu převezli do jiných galerií.

Běžel jsem po nábřeží Malecón v Havaně, nové maratony, slunce, vítr, kolem naleštěné staré americké bouráky a mulatky. Střih. Vojáci se samopaly a mířili na mě. Kulometné hnízdo. Prohledali mě. Byl jsem ve válce! Pak jsem se dozvěděl, že tam je americká ambasáda a kdo zažádá o asyl, tak ho dostane. Ale jak se dostat k ambasádě?

Rád také vzpomínám na výstavu, PRAGA LUBI PRAGE s Michaelem Rittsteinem, kdy ve Varšavské čtvrti Praga udělali dny Prahy. Výstavy byly ve dvou galeriích, převážel nás historický autobus Škoda s průvodčím v původní uniformě. Strávili jsme pár veselých dnů s Plastikama (Plastic People of the Universe), kteří tam měli k výstavám koncert.

Para Boin Jirau, křivo Alfredo.

Univerzita výtvarného umění a designu v Havaně, Kuba, přednáška. 1988

14) Jak vnímáte mladé studenty dnes v porovnání s tím, jaké možnosti jste měl vy?

Jsem s nimi rád a zas tak moc se talentovaní a zapálení studenti od generace ke generaci nemění. Pokud mají rádi výtvarné umění, je to pro nás pedagogy radost a potěšení je učit. Užívám si toho, že jsem trenér extraligy a navíc jsem hrající hráč. Je pravda, že je víc možností: studium v zahraničí, cestování, více galerií, nakladatelství, sponzorů, podpory mladým, granty, erasmus, výstavy, zábavy a rozptýlení etc... Ale každý začátek je těžký a bolestivý. Najít sám sebe, své místo a tvář. A zaplatit inkaso, nájem, materiál a čas pro svůj výzkum atd. Taky je větší konkurence, více studentů. Dřív byly v České republice dvě školy, teď je šest. Větší tlak na užití a prodejnost artefaktů. Už to není umění, ale dost často produkt. Podle mne je umění výjimečný čin v oboru.

15) Na závěr trochu odlehčující otázka, co máte rád a čím by Vám mohli udělat studenti FDU radost?

V Praze mám ateliér pod půdou v šestém patře. Je to moje Jestřábí věž, jakou si postavil Robinson Jeffers na mysu Sur. Nikdo tam bez ohlášení nepřijde a já si tam užívám tvůrčího klidu a malování v tom shonu. Mám rád na Valašsku na naší roubence po ránu tenis s dcerami (v zimě lyže), panáka slivovice. Potom práce se dřevem, tesařina, stolařina, kladení šindele a nutné a krásné práce na zahradě. Mám tam letní ateliér, kde se mi dobře pracuje. Taký čas na čtení, který přes rok moc nemám. Potom večer zeleninový salát s olivovým olejem, dobré víno v rodinném kruhu a s přáteli. Taký mne těší plenéry a výstavy s Galerii La Femme, kdy jezdíme po světě a reprezentujeme české umění. Brazílie, Equador, Kanada, Andalusie (Šp), Bretagne, Langourian (Fr), Constance (Ch), Sicílie (It).

Mám rád kvalitní umění (řemeslo, informace, emoce a to vše osvětleno a naplněno talentem) a pracovitě a talentované studenty. Nemám rád kydy, řeči co bych udělal, kdybych to uměl. Udělej to a předved. Být při tom, když se jim povede něco mimořádného. To potvrzuje smysl mé práce, života. Moji studenti už mi radost dělají svojí prací. Například třikrát máme cenu na Nejkrásnější knize České republiky roku ve studentské kategorii. To jsou takové třešničky na dortu pedagogického korpusu. Je to poprvé co někdo porušil nadvládu pražské UMPRUM. Získali je Magda Kadlecová, Martina Nožičková a loni Daniela Renčová. Je to vždy i trochu cena pro učitele. Dále, že máme co vystavovat na FIGURAMA a netísíme se nikde v pozadí.

**V pražském ateliéru mezi obrazy. 1986
(FOTO Chad Evans Wyatt USA)**

Děkujeme za rozhovor!

EDIT

Bára Listíková

Adéla Wiesenbergová

Martin Czeller

FOTO

archiv Borise Jirků